

Ainekava

Kirjandus IV kooliaste

Pärimus ja kirjandus

Klass: 10. klass	Tunde nädalas: 2
------------------	------------------

Ainekava aluseks on riiklik õppekava ja selle lisa nr 1 (*Gümnaasiumi riikliku õppekava lisa 1 "Ainevaldkond "Keel ja kirjandus": https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/1080/3202/3006/18m_gym_lisa1.pdf#*).

Põltsamaa Ühisgümnaasiumi ainekavas on välja toodud rõhuasetused, kooli eripärast tulenevalt olulisim. Kooli ja valdkonna eripärad on kirjeldatud kooli õppekava üldosas ning valdkonnakavades.

Õppeaine kirjeldus

Kursuse „**Pärimus ja kirjandus**“ kaudu mõistab õpilane kirjanduse mütoloogilisi ja pärimuslikke juuri, kultuuri järjepidevust iidsetest aegadest tänaseni ning iseenda seotust selle lõputult jätkuva ahelaga. Pärimus on kogu kultuuri alus ja ühel ajal nii maailmapildi looja kui ka säilitaja. Õpilane teadvustab pärimusel põhinevat ilukirjandust lugedes, kui suurel määral tugineb kogu kultuur arhetüüpidele ja müütilistele motiividele. Kursuse käigus teadvustab õpilane tänapäeva kirjanduse seoseid näiteks antiikmütide ja eestlaste mütoloogilise maailmapildiga. Euroopa kultuuri mõistmiseks on mõeldud piiblilugusid, mis väärivad praeguses maailmas rohkem teadvustamist.

Õpitulemused	Õppesisu Mida õpetajad õpetavad, mida õpilased õpivad? (teemade ja tegevuste lühikirjeldus, sh praktilised tööd, õpiprojektid, õppekäigud) Rõhuasetus: mõisted	Üldpädevused, läbivad teemad, lõimingud Milliste üldpädevuste arengut toetatakse? Milliseid läbivaid teemasid käsitletakse? Millised on lõimingu võimalused? Rõhuasetus õpioskustel ja- strateegiatel. (Uurimuslike teadmiste, analüüsisioskuse, kavandamisioskuse, tõlgendamisoskuse arendamine)
1) loeb läbi vähemalt kolm tervikteost, ilukirjandusteoste katkendeid ja kursuse sisuga seotud teabetekste;	August Gailit „Toomas Nipernaadi“ Sophoklese „Kuningas Oidipus“ Gert Helbemäe „Ohvrilaev“ Andrus Kivirähk „Rehepapp“ Heinsaare novellid	Kogu kursus toetab kultuuri- ja väärtuspädevuse kujunemist, läbivatest teemadest on kesksel kohal väärtused ja kõlblus ning kultuuriline identiteet. „Kultuuriline identiteet“ ja „Väärtused ja kõlblus“ käsitlemist, kus õpilasel on oluline: mõista ennast kultuuri kandjana, edasivijja ja vahendajana; suhtuda sallivalt ja lugupidavalt teiste kultuuride esindajatesse, nende tavadesse ja loomingsusse, taunida diskrimineerimist; õppida tundma ning väärtustama oma ja teiste kultuuride pärandit ja eripärasid; õppida tundma ning võrdlema mineviku ja nüüdisaja ühiskondade kultuurilist mitmekesisust; omandada teadmisi rahvuskultuuri kujunemise ja muutumise kohta; analüüsida kriitiliselt ja argumenteeritult väärtusi ja kõlbelisi norme, erinevaid väärtussüsteeme ja nende seoseid ajaloolis-kultuurilise kontekstiga, religiooni ja maailmavaatega; arutleda isiklike väärtushoiakute ning kõlbeliste

		tõekspidamiste üle, tegutseda erinevaid vaateid ja seisukohti respektierides; mõista, et mitmekesisus on ühiskonna rikkuse ja arengu tingimus
2) analüüsib ja tõlgendab loetud tekste nii suuliselt kui ka kirjalikult ühisarutelus ja individuaalselt, jagab oma lugemiskogemusi;		Õpioskused kogu kursuse jooksul - keeruka teksti funktsionaalne lugemine, metatasandi mõistmine; seoste loomise oskus ning üldistus- ja järelendusvõime arendamine. Analüüsi- ja tõlgendusoskuse arendamine teose käsitlemise käigus.
3) mõtestab pärandkultuuri olemust, funktsioone, väljendusvõimalusi ja tähendust tänapäeva kultuuris ja ühiskonnas ning iseenda kogemuse põhjal;	Pärimuse kogemine, kogumine ja säilitamine. Rahvaluule olemus, põhiliigid ja žanrid. Folkloor internetis ja avalikus ruumis. Müüdid tänapäeva kultuuris ja ühiskonnas. Mütoloogilised narratiivid ja tegelased eesti folklooris ja kirjanduses (nt August Kitzberg „Libahunt“, Aino Kallas „Hundimõrsja“, Andrus Kivirähk „Rehepapp”)	Uurimuslik töö eesti rahvakultuuri vaimse pärandiga tutvumisel (nt teema- või piirkonnapõhine uurimus).
4) nimetab müütide ja arhetüüpsete tegelastega seotud narratiive ning arhetüüpseid müüdimotiive, leiab neid käsitletavatest ilukirjandusteostest;	Arhetüüpsed müüdimotiivid. Arhetüüpseid tegelasi müütidest (nt Odysseus, Achilleus, Narkissos, Pygmalion, Sisyphos, Oidipus). Antiikmüüdid teistes kunstivaldkondades (kujutav kunst, muusika, film, teater jm). Arhetüüpsed teemad, süžeed ja rändmotiivid. Müütiline aeg ja ruum. Eri rahvaste loomis- ja hävingumüüte. Kirjandusteoste arhetüüpseid tegelasi. August Gailit „Toomas Nipernaadi“	Lõiminguvõimalused kunsti, muusika, filmi ja teatriga aine sees (nt „Pygmalion” tekstina, muusikalina, filmina); lõiming kunstiõpetuse ja muusikaga. Läbivatest teemadest seosed keskkonna ja jätkusuutliku arenguga.

<p>5) analüüsib kirjandusteose teemat, süžeed, tegelasi ja ideestikku nii müüdimotiividest kui ka eetilistest ning esteetilistest väärtustest lähtuvalt;</p>	<p>Antiikmüüdid ja Homeroose eeposed Euroopa kirjanduse lätena. Sophoklese „Kuningas Oidipus“. Gert Helbemäe „Ohvrilaev“, Antiikmüütide tõlgendused, katkendid: (nt Oscar Wilde „Dorian Gray portree“, Bernard Shaw „Pygmalion“, Margaret Atwood „Penelopeia“, Jeanette Winterson „Taak“, Viktor Pelevin „Õuduse kiiver“, Maurice Druon „Zeusi mälestused“, Jaan Kaplinski „Achilles“, Mati Unt „Vend Antigone, ema Oidipus“).</p>	<p>Läbivatest teemadest kultuuriline identiteet.</p>
<p>6) kirjeldab eesti rahvuseepose sünnilugu ja sisu, kultuuri- ja rahvusloolist tähtsust, nimetab eepose arhetüüpseid tegelasi, teemasid ja motiive ning analüüsib nende kasutamist teiste autorite loomingus;</p>	<p>„Kalevipoeg“ kui tüvitekst. Rahvuseepose sünnilugu, tegelased ja motiivistik. „Kalevipoja“ tegelaskujud ja motiivid kirjanduses (nt Kalju Lepik, Kalev Kesküla, Olavi Ruitlane, Contra, Kivisildnik, Friedebert Tuglas, Enn Vetemaa, Kerttu Rakke, Kristian Kirsfeldt), teistes kultuurivaldkondades (nt koomiks, kujutav kunst, muusika, teater) ja avalikus ruumis (nt reklaam, meemid, poliitika, tänavakunst).</p>	<p>Läbivatest teemadest kultuuriline identiteet.</p>
<p>7) analüüsib ja hindab luule-, proosa- ja draamateoste poeetikat, väljendusvahendite mitmekesisust ja tähendust;</p>	<p>Mehis Heinsaare, Andrus Kivirähki, Edvin Aedma novelle Piiblimotiivid luules (nt Johann Wolfgang Goethe, Marie Under, Betti Alver, Ernst Enno, Karl Ristikivi, Uku Masing, Doris Kareva)</p>	

	<p>Tervikteoste analüüs</p> <p>August Gailit „Toomas Nipernaadi“Sophoklese „Kuningas Oidipus“</p> <p>Gert Helbemäe „Ohvrilaev“</p> <p>Andrus Kivirähk „Rehepapp“</p>	
<p>8) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid ja laiendab kirjandustekstidele tuginedes oma sõnavara.</p>	<p>Mõistete käsitlemine üldteemade avamise ja teoseanalüüsi käigus.</p> <p>allusioon, arhetüüp, eepos, folkloor, intertekstuaalsus, maagiline realism, mütoloogia, müüt, paroodia, pärimus, saaga, tüvitekst mütoloogia, müüt, paroodia, pärimus, saaga, tüvitekst</p>	